

Kovácsné József Magda

Egy székely község keresztnévhasználata

1. Az udvarhelyszéki Kápolnásfalu (románul Căpâlnița) lakosainak száma 2008-ban, a keresztnévek összegyűjtése idején 2099 személy volt. A nemek szerinti megoszlás: 1110 férfi és 989 nő. A falu lakói magyar nemzetiségűek, kivételt csupán 4-5 román nemzetiségű személy képez. Meg kell említenünk még a kb. 150 főből álló cigány közösséget. A község szintén csaknem teljes egészében római katolikus vallású, ez főként az előző századokban volt jelentős hatással a keresztnévadásra.

2. Kápolnásfalu – szülőfalum – keresztnéveit először 1968-ban gyűjtöttem össze, és államvizsga-dolgozatomban elemeztem (Kovácsné József Magda 1968. *Kápolnásfalu személynevei*. Kézirat). Most, 40 év elteltével arra a kérdésre kerestem a választ: miként változtak a névadási szokások, hogyan alakult a névdivat az 1989-es rendszerváltozás után. A neveket a polgármesteri hivatal nyilvántartásából gyűjtöttem ki. Szívességüket, segítségüket ezúton is megköszönöm.

1. táblázat. A férfikeresztnévek állománya

Sorszám	Keresztnév	I. 1919–1949	II. 1950–1969	III. 1970–1989	IV. 1990–2008	Összesen	Gyakorisági sorrend
1.	Ábel	-	-	-	1	1	
2.	Ádám	-	1	-	2	3	28
3.	Adolf	-	-	-	1	1	
4.	Ágoston	1	2	3	-	6	25
5.	Ákos	-	-	-	1	1	
6.	Albert	2	3	3	1	9	22
7.	Álmos	-	-	1	-	1	
8.	Alpár	-	-	1	2	3	28
9.	Ambrus	2	-	4	-	6	25
10.	Andor	-	-	-	1	1	
11.	András	6	10	11	4	31	8
12.	Antal	4	2	2	-	8	23
13.	Arnold	-	-	-	2	2	29
14.	Áron	-	4	1	-	5	26
15.	Árpád	-	5	7	2	14	18
16.	Atanáz	-	-	-	1	1	
17.	Attila	1	7	18	4	30	9
18.	Balázs	-	1	-	-	1	
19.	Bálint	4	5	1	1	11	21
20.	Barna	-	-	9	2	11	21
21.	Béla	1	3	4	-	8	23

Kovács Mária Magdolna (1942) – PhD, nyugalmazott magyar nyelv- és irodalom szakos tanár, szerkesztő, nyelvész, Kápolnásfalu.

Sor- szám	Keresztnév	I. 1919–1949	II. 1950–1969	III. 1970–1989	IV. 1990–2008	Összesen	Gyakorisá- gi sorrend
22.	Benedek	-	1	-	-	1	
23.	Bernát	1	-	-	-	1	
24.	Boldizsár	-	1	-	-	1	
25.	Botond	-	-	-	11	11	21
26.	Csaba	1	3	12	6	22	14
27.	Csongor	-	-	1	4	5	26
28.	Dániel	-	2	-	1	3	28
29.	Dávid	1	3	9	1	14	18
30.	Dénes	2	7	-	-	9	22
31.	Dezső	-	2	1	1	4	27
32.	Domokos	3	-	6	3	12	20
33.	Elek	3	4	1	1	9	22
34.	Elemér	-	-	2	-	2	29
35.	Előd	-	-	-	3	3	28
36.	Emil	-	-	3	1	4	27
37.	Endre	-	-	2	3	5	26
38.	Ervin	-	-	2	4	6	25
39.	Ferdinánd	-	-	-	1	1	
40.	Ferenc	9	11	5	2	27	10
41.	Fülöp	2	2	2	-	6	25
42.	Gábor	13	8	9	4	34	6
43.	Gáspár	-	-	1	-	1	
44.	Gellért	-	-	2	-	2	29
45.	Gergely	2	1	-	-	3	28
46.	Gyárfás	1	1	-	-	2	29
47.	György	11	4	-	1	16	17
48.	Gyula	1	3	1	-	5	26
49.	Hunor	-	-	2	2	4	27
50.	Imre	22	19	11	3	55	3
51.	Ignác	2	1	1	-	4	27
52.	István	14	26	26	13	79	1
53.	János	12	7	8	6	33	7
54.	Jenő	-	1	4	-	5	26
55.	Joachim	-	-	-	1	1	
56.	József	16	13	13	7	49	4
57.	Kálmán	4	2	2	1	9	22
58.	Károly	9	7	8	2	26	
59.	Krisztián	-	-	-	1	1	
60.	Lajos	11	12	23	10	56	2

Sor-szám	Keresztnév	I. 1919–1949	II. 1950–1969	III. 1970–1989	IV. 1990–2008	Összesen	Gyakorisági sorrend
61.	László	2	13	19	8	42	5
62.	Lázár	1	-	-	-	1	
63.	Lehel	-	1	-	1	2	29
64.	Levente	-	4	7	4	15	18
65.	Loránd	-	-	1	5	6	25
66.	Lőrinc	1	3	3	-	7	24
67.	Lukács	1	1	-	-	2	29
68.	Márk	-	-	-	1	1	
69.	Márton	3	2	3	-	8	23
70.	Mátyás	8	7	3	-	18	16
71.	Menyhárt	-	1	1	-	2	29
72.	Mihály	8	11	3	2	24	12
73.	Miklós	1	1	3	-	5	26
74.	Mircea	-	-	1	1	2	29
75.	Mózes	1	2	2	-	5	26
76.	Nándor	-	1	-	1	2	29
77.	Norbert	-	-	-	8	8	23
78.	Nimród	-	-	-	1	1	
79.	Oszkár	1	1	-	-	2	29
80.	Örs	-	-	-	1	1	
81.	Pál	2	4	5	1	12	20
82.	Péter	1	4	1	2	8	23
83.	Rajmund	-	-	-	4	4	27
84.	Richárd	-	-	1	5	6	25
85.	Róbert	-	-	10	15	25	12
86.	Roland	-	-	-	5	5	26
87.	Rudí	-	-	-	1	1	
88.	Rudolf	-	-	-	3	3	28
89.	Salamon	1	1	2	-	4	27
90.	Sándor	6	12	9	4	31	8
91.	Sebestyén	-	-	1	-	1	
92.	Szabolcs	-	-	7	14	21	15
93.	Szilárd	-	-	-	5	5	26
94.	Szilveszter	-	1	-	-	1	
95.	Tamás	1	-	-	4	5	26
96.	Tibor	-	2	9	1	12	20
97.	Tihamér	-	-	1	1	2	29
98.	Tivadar	-	1	1	-	2	29
99.	Vencel	-	-	1	-	1	

Sor-szám	Keresztnév	I. 1919–1949	II. 1950–1969	III. 1970–1989	IV. 1990–2008	Összesen	Gyakorisági sorrend
100.	Vilmos	1	6	2	-	9	22
101.	Vince	-	-	1	-	1	
102.	Zalán	-	-	-	-	1	
103.	Zakariás	1	4	4	-	9	22
104.	Zoltán	1	2	9	9	21	15
105.	Zsigmond	-	-	1	-	1	
106.	Zsolt	-	-	4	5	9	22
107.	Zsombor	-	-	-	1	1	

2. táblázat. A női keresztnévek állománya

Sor-szám	Keresztnév	I. 1919–1949	II. 1950–1969	III. 1970–1989	IV. 1990–2008	Összesen	Gyakorisági sorrend
1.	Adél	-	-	1	1	2	26
2.	Ágnes	-	4	1	-	5	23
3.	Amália	-	-	1	-	1	
4.	Amanda	-	-	-	1	1	
5.	Andrea	-	-	-	5	5	23
6.	Angéla	-	-	1	1	2	26
7.	Anita	-	-	-	5	5	23
8.	Anna	16	17	9	8	50	3
9.	Annamária	-	3	5	4	12	15
10.	Aranka	-	3	1	-	4	24
11.	Barbara	-	-	-	2	2	26
12.	Beáta	-	-	-	5	5	23
13.	Beatrix	-	-	-	1	1	
14.	Bernadett	-	-	3	4	7	21
15.	Berta	3	-	1	1	5	23
16.	Bettina	-	-	-	2	2	26
17.	Boglárka	-	-	-	1	1	
18.	Brigitta	-	-	2	1	3	25
19.	Csilla	-	1	4	4	9	19
20.	Camelia	-	-	1	-	1	
21.	Dalma	-	-	-	2	2	26
22.	Dóra	-	-	-	2	2	26
23.	Edina	-	-	-	1	1	
24.	Edit	-	1	6	-	7	21
25.	Elvira	-	-	2	-	2	26

Sor-szám	Keresztnév	I. 1919–1949	II. 1950–1969	III. 1970–1989	IV. 1990–2008	Összesen	Gyakorisági sorrend
26.	Elza	1	2	-	-	3	25
27.	Emese	-	-	6	1	7	21
28.	Emília	-	-	2	2	4	24
29.	Emma	1	2	-	-	3	25
30.	Emőke	-	-	4	11	15	12
31.	Enikő	-	4	11	2	17	11
32.	Erika	-	-	7	-	7	21
33.	Erzsébet	33	22	21	6	82	1
34.	Eszter	2	2	2	4	10	17
35.	Etelka	1	1	-	-	2	26
36.	Éva	1	3	6	2	12	15
37.	Friderika	-	-	1	-	1	
38.	Frida	-	-	1	-	1	
39.	Gabriella	-	-	3	2	5	23
40.	Georgeta	-	-	1	-	1	
41.	Gertrúd	-	-	1	-	1	
42.	Gizella	1	1	2	-	4	24
43.	Gyöngyvér	-	-	5	3	8	20
44.	Hajnal	-	-	6	1	7	21
45.	Hajnalka	-	-	2	-	2	26
46.	Henrietta	-	-	-	3	3	25
47.	Hilda	-	-	-	1	1	
48.	Ibolya	2	3	6	1	12	15
49.	Ida	1	4	1	1	7	21
50.	Ildikó	-	1	13	5	19	10
51.	Ilona	13	8	2	-	23	8
52.	Imelda	-	-	-	1	1	
53.	Irén	7	3	1	-	11	16
54.	Irma	4	4	4	2	14	12
55.	Izabella	-	-	2	4	6	22
56.	Izolda	-	-	-	1	1	
57.	Jenifer	-	-	-	1	1	
58.	Jolán	2	2	1	-	5	23
59.	Judit	1	1	1	6	9	19
60.	Julianna	8	7	4	1	20	9
61.	Jutka	-	-	-	1	1	
62.	Kamilla	-	-	-	2	2	26
63.	Karolina	-	1	-	-	1	
64.	Katalin	4	6	17	15	42	4

Sor- szám	Keresztnév	I. 1919–1949	II. 1950–1969	III. 1970–1989	IV. 1990–2008	Összesen	Gyakorisá- gi sorrend
65.	Kincső	-	-	-	4	4	24
66.	Kinga	-	-	4	1	5	23
67.	Klára	1	4	3	-	8	20
68.	Klaudia	-	-	-	3	3	25
69.	Klementina	-	-	-	1	1	
70.	Krisztina	1	1	4	2	8	20
71.	Lenke	-	1	-	-	1	
72.	Lídia	-	1	-	-	1	
73.	Lívia	-	1	-	-	1	
74.	Liza	-	1	-	-	1	
75.	Luca	-	1	-	-	1	
76.	Lujza	3	1	1	2	7	21
77.	Magdolna	2	5	6	-	13	14
78.	Marcella	2	1	-	-	3	25
79.	Margit	19	8	2	1	30	6
80.	Mária	28	21	25	3	77	2
81.	Márta	3	-	1	1	5	23
82.	Matild	4	1	1	2	8	20
83.	Melánia	-	-	1	-	1	
84.	Melinda	-	-	7	3	10	18
85.	Mónika	-	-	2	7	9	19
86.	Nikoletta	-	1	-	-	1	
87.	Noémi	-	1	-	5	6	22
88.	Nóra	-	-	-	2	2	26
89.	Olga	-	2	2	4	8	20
90.	Orsolya	1	-	-	3	4	24
91.	Otilia	-	1	-	-	1	
92.	Paméla	-	-	-	1	1	
93.	Petra	-	-	-	1	1	
94.	Piroska	-	2	4	2	8	20
95.	Ráhel	1	-	-	-	1	
96.	Rebeka	-	-	-	1	1	
97.	Regina	-	1	-	-	1	
98.	Réka	-	-	2	6	8	20
99.	Renáta	-	-	-	8	8	20
100.	Rita	-	1	3	3	7	21
101.	Rozália	19	3	5	3	30	6
102.	Sára	-	-	1	-	1	
103.	Sarolta	1	-	1	2	4	24
104.	Szende	-	-	-	3	3	25

Sor-szám	Keresztnév	I. 1919–1949	II. 1950–1969	III. 1970–1989	IV. 1990–2008	Összesen	Gyakorisági sorrend
105.	Szidónia	-	-	-	2	2	26
106.	Szilvia	-	-	4	-	4	24
107.	Tamara	-	-	-	1	1	
108.	Teréz	13	12	6	-	31	5
109.	Tímea	-	-	2	8	10	18
110.	Tünde	-	-	5	9	14	13
111.	Valéria	-	-	-	1	1	
112.	Veronika	14	10	2	-	26	7
113.	Viktória	-	-	-	1	1	
114.	Vilma	2	2	1	1	6	22
115.	Viola	-	-	-	2	2	26
116.	Violetta	-	-	-	2	2	26
117.	Vivien	-	-	-	1	1	
118.	Zita	-	-	1	-	1	
120.	Zsuzsanna	-	2	12	1	15	12

3. A keresztnévek állományát (1. és 2. táblázat) vizsgálva a következő képet kapjuk: 2008-ban a férfilekosság 107 keresztnéven osztozott, és 70 személy (6,30 %) kettős keresztnévet viselt, ez utóbbi csoportban az egyelemű keresztnévekhez viszonyítva 8 új nevet találtunk, a nők ugyanebben az időben 120-féle keresztnéven osztoztak, 80-an kettős keresztnévre hallgattak, amelyek közt 9 új név volt. A teljes lakosság tehát összesen 227 keresztnévet viselt. A kettős keresztnéveket külön elemzem.

1968-ban valamivel kevesebb, 1777 fő alkotta a falu lakosságát. A 916 férfi és 861 nő 132 néven osztozott, ebből 56 női és 76 férfikeresztnév volt. Az állomány az utóbbi 40 évben 95 névvel gazdagodott. Míg 1968-ban a férfinevek csoportja volt gazdagabb (76 férfi-, 56 női keresztnév), addig napjainkra megfordult ez a tendencia, 2008-ban a női nevek száma meghaladta a férfinevekéét(120 női, 107 férfinev).

4. A keresztnévek megterheltségét az alábbiakban vizsgálom.

A férfinevek ún. terheltségi mutatója (az összes elnevezettek és az összes férfinevek hányadosa) 10,36, vagyis egy feltételezett egyenlő eloszlás esetén tíznél több férfi viselne azonos keresztnévet, az állomány közepesen gazdagnak mondható.

3. táblázat. A férfinevek gyakorisági mutatója

Sor-szám	Keresztnévek	Személyek száma	Százalék	Sor-szám	Keresztnévek	Személyek száma	Százalék
1.	István	79	7,12	25.	Ágoston, Ambrus, Ervin, Fülöp, Loránd, Richárd	6	0,54
2.	Lajos	56	5,04	26.	Áron, Csongor, Endre, Gyula, Jenő, Miklós, Mózes, Roland, Szilárd, Tamás	5	0,45

Sor-szám	Keresztnevek	Személyek száma	Százalék	Sor-szám	Keresztnevek	Személyek száma	Százalék
3.	Imre	55	4,95	27.	Dezső, Emil, Hunor, Ignác, Rajmund, Salamon	4	0,36
4.	József	49	4,11	28.	Ádám, Alpár, Dániel, Előd, Gergely, Rudolf	3	0,27
5.	László	42	3,78	29.	Arnold, Elemér, Gellért, Gyárfás, Lehel, Lukács, Menyhárt, Mircea, Nándor, Oszkár, Tihamér, Tivadar	2	0,18
6.	Gábor	34	3,06	30.	Ábel, Adolf, Ákos, Álmos, Andor, Atanáz, Balázs, Benedek, Bernát, Boldizsár, Ferdinánd, Gáspár, Joachim, Krisztián, Lázár, Márk, Nimród, Örs, Rudi, Sebestyén, Szilveszter, Vencel, Vince, Zalán, Zsigmond, Zsombor	1	0,09
7.	János	33	2,97				
8.	András Sándor	31	2,79				
9.	Attila	30	2,7				
10.	Ferenc	27	2,43				
11.	Károly	26	2,39				
12.	Róbert	25	2,25				
13.	Mihály	24	2,16				
14.	Csaba	22	1,98				
15.	Szabolcs Zoltán	21	1,89				
16.	Mátyás	18	1,62				
17.	György	16	1,44				
18.	Levente	15	1,35				
19.	Árpád, Dávid	14	1,26				
20.	Domokos, Pál, Tibor	12	1,08				
21.	Bálint, Barna, Botond	11	0,99				
22.	Albert, Dénes, Elek, Kálmán, Zakariás, Zsolt, Vilmos	9	0,81				
23.	Antal, Béla, Márton, Norbert, Péter	8	0,72				
24.	Lőrinc	7	0,63				

A) Kápolnásfalu leggyakoribb, 7,12–3,78%-os megterheltségű férfikeresztnevei: István 79 személy (7,12%), Lajos 56 személy (5,04%), Imre 55 személy (4,95%), József 49 személy (4,41%), László 42 személy (3,78%).

A leggyakoribb öt név az állomány 4,58%-a a férfiak több mint negyedét, 25,31 %-át nevezi meg.

B) A vezető neveket szorosan követik a 3,06–1,08% közötti megterheltségű, 6-20. pozíciószámú nevek: Gábor 34/3,06, János 33/2,97, András, Sándor 31/2,79, Attila 30/2,70, Ferenc 27/2,43, Károly 26/2,39, Róbert 25/2,25, Mihály 24/2,16, Csaba 22/1,98, Szabolcs, Zoltán 21/1,89, Mátyás 18/1,62, György 16/1,44, Levente 15/1,35, Árpád, Dávid 14/1,26, Domokos, Pál, Tibor 12/1,08.

E csoport keresztnevei a férfinevek 18,34 %-át alkotják, és a teljes férfilekosság 39,45 %-ának azonosításában játszanak szerepet.

C) A következő névcsoport 21–30. pozíciószámú tagjai 0,99–0,18% közötti megterheltségűek: Bálint, Barna, Botond 11/0,99, Albert, Dénes, Elek, Kálmán, Zakariás, Zsolt, Vilmos 9/0,81, Antal, Béla, Márton, Norbert, Péter 8/0,72, Lőrinc 7/0,63, Ágoston, Ambrus, Ervin, Fülöp, Loránd, Richárd 6/0,54, Áron, Csongor, Endre, Gyula, Jenő, Miklós, Mózes, Roland, Szilárd, Tamás, Dezső, Emil, Hunor, Ignác, Rajmund 5/0,45 Salamon 4/0,36, Ádám, Alpár, Dániel, Előd, Gergely, Rudolf 3/0,27. Arnold, Elemér, Gellért, Gyárfás, Lehel, Lukács, Menyhárt, Mircea, Nándor, Oszkár, Tihamér, Tivadar 2/0,18.

A nevek közel fele – 57 név – ebbe a népes csoportba tartozik, amelynek tagjai a férfiak 26,57 %-át nevezik meg.

D) Az egyetlen személytől viselt 26 név, a férfikeresztnevek 23,85%-át teszik ki, de a férfiak csupán 2,34 %-a viseli őket.

A leggyakoribb, valamint az őket követő megterheltségű (A és B) csoport tagjait lehet Kápolnásfalu jellemző férfineveinek tekinteni.

Az utolsó csoport (D) egyszer előforduló, egészen ritka nevei jelentősen befolyásolják a névanyag mennyiségét, a megterheltségi mutatószám alakulását. E nevek színesítik legjobban az állományt.

4. táblázat. A női keresztnevek gyakorisági mutatója

Sorszám	Keresztnevek	Személyek száma	Százalék
1.	Erzsébet	82	8,29
2.	Mária	77	7,78
3.	Anna	50	5,05
4.	Katalin	42	4,24
5.	Teréz	31	3,13
6.	Margit, Rozália	30	3,03
7.	Veronika	26	2,26
8.	Ilona	23	2,32
9.	Julianna	20	2,02
10.	Ildikó	19	1,92

Sorszám	Keresztnevek	Személyek száma	Százalék
11.	Enikő	17	1,71
12.	Zsuzsanna, Emőke	15	1,51
13.	Irma, Tünde	14	1,41
14.	Magdolna	13	1,31
15.	Annamária Éva, Ibolya	12	1,21
16.	Irén	11	1,11
17.	Eszter, Melinda, Tímea	10	1,01
18.	Csilla, Judit, Mónika	9	0,91
19.	Gyöngyvér, Klára, Krisztina, Matild, Olga, Piroska, Réka, Renáta,	8	0,8
20.	Bernadett, Edit, Emese, Erika, Hajnal, Ida, Lujza, Rita	7	0,7
21.	Izabella, Noémi, Vilma,	6	0,6
22.	Ágnes, Andrea, Anita, Beáta, Berta, Gabriella, Jolán, Kinga, Márta,	5	0,5
23.	Aranka, Emília, Gizella, Kincső, Orsolya, Sarolta, Szilvia, Zsófia	4	0,4
24.	Brigitta, Elza, Emma, Henrietta, Klaudia, Mar- cella, Szende	3	0,3
25.	Adél, Angéla, Barbara, Bettina, Dalma, Dóra, Elvira, Etelka, Hajnalka, Kamilla, Nóra, Szidónia, Viola, Violetta	2	0,2
26.	Amália, Amanda, Beatrix, Boglárka, Camelia, Edina, Friderika, Frida, Georgeta, Gertrúd, Hilda, Imelda, Izolda, Jenifer, Jutka, Karolina, Klemen- tina, Lenke, Lídia, Livia, Liza, Luca, Melánia, Nikoletta, Otília, Paméla, Petra, Ráhel, Rebeka, Regina, Sára, Tamara, Valéria, Viktória, Vivien, Zita, Zsanett	1	0,1

A női keresztnévek megterheltségi mutatója 8,24, vagyis egy elképzelt egyenlő eloszlás esetén 8-nál több nő viselne azonos keresztnévet. A női nevek kisebb terheltségűek, mint a férfinevek. Az állomány viszonylag gazdag.

A) A leggyakoribb, 8,29–3,03%-os terheltségű női nevek: Erzsébet 82 személy 8,29%, Mária 77/7,78, Anna 50/5,05, Katalin 42/4,24, Teréz 31/3,13, Margit, Rozália 30/3,03. E hat név az állomány mindössze 5,08 %-a, viszont a nők 34,47% -át nevezi meg.

B) A legnagyobb megterheltségű neveket követik a 2,62–1,01% közötti, 7–17. pozíciós számú nevek: Veronika 26/2,62, Ilona 23/2,32, Julianna 20/2,02, Ildikó 19/1,92, Enikő 17/1,71, Emőke, Zsuzsanna 15/1,51, Irma, Tünde 14/1,41, Magdolna 13/1,31, Annamária, Éva, Ibolya 12/1,21, Irén 11/1,11, Eszter, Melinda, Tímea 10/1,011.

E csoport tagjai: 17 név (14,40%) a nők 25,58%-át nevezik meg.

C) A 0,91–0,20% közötti csoport a 18–26 pozíciós számú neveket foglalja magában: Csilla, Judit, Mónika 9/0,91, Gyöngyvér, Klára, Krisztina, Matild, Olga, Piroska, Réka, Renáta 8/0,80, Bernadett, Edit, Emese, Erika, Hajnal, Ida, Lujza, Rita 7/0,70, Izabella, Noémi, Vilma 6/0,60, Ágnes, Andrea, Anita, Beáta, Berta, Gabriella, Jolán, Kinga, Márta 5/0,50, Aranka, Emília, Gizella, Kincső, Orsolya, Sarolta, Szilvia, Zsófia 4/0,40, Brigitta, Elza, Emma, Henrietta, Klaudia, Marcella, Szende, 3 /0,30, Adél, Angéla, Barbara, Bettina, Dalma, Dóra, Elvira, Etelka, Hajnalka, Kamilla, Nóra, Szidónia, Viola, Violetta 2/0,20. E 60 név (50,84%) a nők 29,42%-át nevezi meg.

D) Az egyetlen személy által viselt nevek száma 34, az összes egyelemű női nevek 28,81%-át alkotják, de csupán a nők 3,43%-át azonosítják.

A leggyakoribb hat név (A csoport) a nők harmadát (34,47%) nevezi meg, részesedési arányuk nagyobb a teljes névanyagból, mint az a leggyakoribb férfinevek esetében volt. A második csoport (B) 17 nevét a nők több, mint fele viseli. E két (A és B) csoport tagjai – 23 név – együttesen a nők 60,05%-át nevezik meg. Tehát a 8,29–1,01% közötti megterheltségűeket tekinthetjük a falu legjellemzőbb női keresztnéveinek.

A harmadik (C) népes csoportot 60 név, a nevek fele (50%) alkotja, amelyek a női lakosság 29,42 százalékát nevezik meg. E neveket 9-2 személy viseli, feltehetően közülük, valamint az utolsó (D) csoportból kerülnek ki az egyre népszerűbbé váló, divatba jövő nevek. A negyedik (D) csoport egyetlen személy megnevezésére szolgáló 34 neve között van néhány kihalóban levő, ám többségük újabban került be a falu névanyagába. A női nevek között több az egyetlen személy által viselt keresztnév, mint az a férfinevek esetében megfigyelhető volt.

5. A nevek elterjedése és kihalása

„Az új nevek jelentkezése, a régiek eltűnése nagyon jellegzetes megnyilvánulása a névdivat hatásának, s fontos jellemzője egy-egy vidék névanyaga változásának, belső mozgásának.”¹ Az alábbi táblázatok a vizsgált névanyag gazdagodását, illetőleg szegényedését mutatják négy időmetszetben. A kettős keresztnéveket viselő személyek nem szerepelnek az alábbi táblázatokban.

¹ Hajdú Mihály: *Általános és magyar névtan*. Bp. 2003. 529.

5. táblázat. A keresztnévek belső mozgása

Férfiak	1919–49	1950–69	1970–89	1990–2008	Összesen
Személyek száma	201	269	341	229	1040
Keresztnévek száma	46	58	70	69	243
Egy keresztnévre jutó személyek száma	4,36	4,63	5,3	3,3	17,53

Nők	1919–49	1950–69	1970–89	1990–2008	Összesen
Személyek száma	215	191	280	236	922
Keresztnévek száma	34	50	70	82	236
Egy keresztnévre jutó személyek száma	6,32	3,8	4	2,8	16,92

Ha elosztjuk a személyek számát az első, vagyis az egyelemű keresztnévek számával, megkapjuk azokat az átlagszámokat, amelyek azt mutatják, hogy egy-egy keresztnévre hány személy jut.² Kápolnásfalu férfi és női nevei a négy időszakban hasonló mozgást mutatnak. Az első, hosszabb (30 év) terjedelmű időszakban kevesebb keresztnév állt rendelkezésre mindkét nem esetében (46 a férfiaknál, 34 a nőknél), és ekkor még a férfinevek gazdagabbak voltak a női neveknél, a másik három azonos terjedelmű szakaszban kezd kiegyenlítődni a nevek száma a két nem esetében, míg az utolsó szakaszban megfordult az irány, a megnőtt a női nevek száma (a férfiaknál 69, a nőknél 82), következésképpen az egy névre eső számok a férfiaknál nőttek (3,3), a nőknél csökkentek (2,8). Ha gazdagodik az állomány, az egy névre eső személyek száma csökken.

A számok után nézzük meg, mely nevek mikor jelentek meg és mikor tűntek el. Eltűnésük az adattárból könnyen kimutatható, legelső jelentkezésük megállapítása az ilyen gyűjtésből lehetetlen.

A férfinevek belső mozgása

– 1950–69 között (a 2. szakaszban) jelentek meg: Ádám, Áron, Árpád, Balázs, Benedek, Boldizsár, Dániel, Dezső, Jenő, Lehel, Levente, Menyhárt, Nándor, Szilveszter, Tibor, Tivadar.

– 1950–69 között eltűntek: Ambrus (A 3. szakaszban újra előjön), Bernát, Domokos (később megjelenik), Tamás (a 4. szakaszban megjelenik).

– 1970–89 között (a 3. időszakban) jelentek meg: Álmos, Alpár, Barna, Csongor, Elemér, Emil, Endre, Ervin, Gáspár, Gellért, Hunor, Loránd, Mircea, Richárd, Róbert, Rudolf, Sebestyén, Szabolcs, Tihamér, Zsigmond, Zsolt, Vencel, Vince.

– 1970–89 között eltűntek: Ádám (a 4. időszakban megjelenik), Balázs, Benedek (csak a 2. szakaszban viselte egyetlen személy), Boldizsár, Dániel, Dénes, Gergely, Gyárfás, Lehel (a 4. szakaszban megjelenik), Lukács, Nándor, Oszkár, Szilveszter.

– 1990–2009 között (a 4. időszakban) jelentek meg: Ábel, Adolf, Ákos, Andor, Arnold, Atanáz, Előd, Ferdinánd, Joachim, Krisztián, Márk, Norbert, Nimród, Örs, Rudi, Szilárd, Zalán, Zsombor.

² Vö. Ördög Ferenc: *Személynévviszogatok Göcsej és Hetés területén*. Bp. 1973. 49.

– 1990–2008 között (a 4. időszakban) eltűnt nevek: Ágoston, Álmos, Ambrus, Antal, Áron, Béla, Fülöp, Gáspár, Gellért, Gyula, Ignác, Jenő, Lőrinc, Lukács, Márton, Mátyás, Menyhárt, Miklós, Mózes, Rudolf, Sebestyén, Tivadar, Zakariás, Zsigmond, Vencel, Vilmos, Vince.

A női nevek belső mozgása

– 1950–1969 között (a 2. időszakban) jelentkező nevek: Ágnes, Annamária, Aranka, Csilla, Edit, Enikő, Karolina, Lenke, Lídia, Livia, Liza, Luca, Nikoletta, Noémi, Olga, Otília, Piroska, Regina, Rita, Zsuzsanna.

– 1950–69 között (a 2. időszakban) eltűnt nevek: Berta (a 3. és 4. időszakban megjelenik), Márta, (a 3. és 4. időszakban megjelenik), Orsolya, (a 4. időszakban feltűnik), Ráhel, Sarolta (a 3. és 4. szakaszban megjelenik).

– 1970–89 között (a 3. időszakban) jelentkező nevek: Adél, Amália, Angéla, Bernadett, Brigitta, Camelia, Elvira, Emese, Emilia, Emőke, Erika, Friderika (az anyakönyvbe a szülő kérésére hibásan Frederika formában jegyezték be), Frida, Gabriella, Georgeta, Gertrúd, Gyöngyvér, Hajnal, Hajnalka, Izabella, Kinga, Melánia, Melinda, Mónika, Réka, Sára, Szilvia, Timea, Tünde, Zita, Zsófia.

– 1970–89 között (a 3. időszakban) eltűnt nevek: Elza, Emma, Etelka, Marcella, Nikoletta, Noémi (a 4. szakaszban újra feltűnik), Otília, Regina.

– 1990–2009 között (a 4. időszakban) jelentkező nevek: Amanda, Andrea, Anita, Barbara, Beáta, Beatrix, Bettina, Boglárka, Dalma, Dóra, Edina, Henrietta, Hilda, Imelda, Izolda, Jenifer (helyesen Dzszenifer), Jutka, Kamilla, Kincső, Klaudia, Klementina, Nóra, Pamela, Petra, Rebeka, Renáta, Szende, Tamara, Valéria, Viktória, Viola, Violetta, Vivien, Zsanett.

A 2. időszakban eltűnt Bernát név viselője idegenből származik, a név nem öröklődött a családban, és nem terjedt el a közösségben sem.

Az Ambrus a 2. és 4. nemzedékben nem jelenik meg, tehát a kihalóban levő nevek közé sorolható a felmérés idején. A Domokos és a Tamás nevek a 4. korcsoportban újból feltűnnek, folytonosságuk biztosítottnak tűnik.

A Berta a 3. és 4. időszakban újból jelentkezik, a Ráhel név viselője más vidékről származik, neve nem terjedt el a faluban.

A 2. időszakban megjelent Boldizsár nevet más településről származó édesanyja adta fiának, a név azonban nem terjedt el. Hasonlóképpen egy-egy személy viseli kizárólag ebben a korcsoportban a Balázs, Benedek, Szilveszter neveket.

A 3. időszakban eltűnt férfinévek többsége (Balázs, Benedek, Boldizsár, Dénes, Gergely stb.) később sem jelenik meg, őket kiszorították az újabb, divatos nevek. A női nevek közül csak a Noémi tűnik fel újból, ezúttal a legfiatalabbak körében.

A 3. időszakban (1970–89) sok új névvel (23) gazdagodott az állomány, a Mircea és Rudolf neveket roma nemzetiségű személyek viselik. A női nevek esetében még jelentősebb a névgazdagodás mértéke: 31 új név jelent meg, viselőik közül a Camelia és Georgita (helyesen Georgeta) román, a Friderika és a Frida cigány nemzetiségű.

A 4. időszakban (1990–2008) feltűnően sok (27) férfinév tűnt el, és mindössze 18 új név jelent meg, viszont közülük néhány egyből divatossá vált: Norbert (8 személy viseli), Szilárd (5 személy).

A női nevek közül 23 tűnt el, míg 34 új név jelent meg. Ebben az utolsó periódusban felgyorsult a névanyag belső mozgása, megnőtt az új, nemegyszer idegen keresztnévek száma, ami az 1989-es rendszerváltozás utáni társadalmi mozgással, a nagyvilág felé történő nyitással

függ össze. Megfigyelhető, hogy az utóbbi két évtizedben megnőtt a betelepülők száma a faluban. Sok fiatalember más településről választ feleséget, s mivel az édesanyának legtöbbször természetesen döntő szerepe van a névválasztásban, új hatások, szokások érvényesülnek. Ugyanakkor a televízió, filmek, újságok, könyvek hatása erősebben nyilvánul meg a névdivat területén, mint korábban.

6. A névegyedek vizsgálata a névdivat szempontjából az alábbi eredményeket mutatja:

6. táblázat. A leggyakoribb tíz férfinév

Sorszám	I. nemzedék	II. nemzedék	III. nemzedék	IV. nemzedék
1.	Imre 22/10,94%	István 26/ 9,66 %	István 26/7,62 %	Róbert 15/6,55%
2.	József 16/7,96	Imre 19/7,06	Lajos 23/6,74	Szabolcs 14/6,11
3.	István 14/6,96	József László 13/4,83	László 19/5,57	István 13/5,67
4.	Gábor 13/6,46	Lajos Sándor 12/4,46	Attila 18/5,27	Botond 11/4,80
5.	János 12/5,97	Ferenc Mihály 11/4,08	József 13/3,81	Lajos 10/4,36
6.	György Lajos 11/5,47	András 10/3,71	András Imre 11/3,22	Zoltán 9/3,93
7.	Ferenc Károly 9/4,47	Gábor 8/2,97	Róbert 10/2,93	László Norbert 8/3,49
8.	Mátyás Mihály 8/3,98	Attila, Dénes, János Károly, Mátyás 7/2,60	Barna, Dávid, Gábor, Sándor, Tibor, Zoltán 9/2,63	József 7/3,05
9.	András, Sándor 6/98	Vilmos 6/2,23	János 8/2,34	Csaba, János 6/2,62
10.	Antal, Bálint, Kálmán 4/1,99	Árpád, Bálint 5/1,85	Árpád, Levente, Szabolcs 7/2, 05	Loránd, Richárd, Roland, Szilárd, Zsolt 5/2,18

Az első tíz helyen álló nevek változásait vizsgálom a négy életkori szakaszban. A 2008-ban leggyakoribb István a második és harmadik nemzedékben az első helyen áll, az első és a negyedik korcsoportban is őrzi a harmadik helyét. A második leggyakoribb név, a Lajos mind a négy korcsoportban az első hat név között van. A gyakorisági sorrendben a harmadik Imre sokat veszített népszerűségéből, míg az első korcsoportban vezető név volt, addig a negyedik korcsoportban nincs az első tíz név között. A József népszerűsége is csökkent: az első korcsoportban a második helyet foglalta el, a negyedik időszakban csupán a nyolcadik lett. A László a második és a harmadik nemzedékben a harmadik legnépszerűbb név volt, a negyedik nemzedékben a hetedik helyre csúszott vissza. A Gábor az első korcsoportban a negyedik leggyakoribb név volt, de a negyedik korcsoportban nem került be az első tíz név közé. A János Kápolnásfaluban csupán a hetedik legdivatosabb név, eltérően az egyetem

magyarság névanyagában elfoglalt előkelő első helyétől,³ korcsoportok szerinti bontásban még érdekesebb a János itteni népszerűség-csökkenése, ugyanis az első csoportban az ötödik, a negyedik nemzedékben már csak a kilencedik helyen áll. Az András és a Sándor népszerűsége is csökkent az idők folyamán, a negyedik korcsoportban már nincsenek a legdivatosabb tíz név között.

A falu névanyagában jelentős változások történtek az egymást követő életkori szakaszokban: a második korcsoportban egy új név, az Attila bekerült a legdivatosabb tíz név közé.,A harmadik időszakban már hat új névvel – Róbert, Barna, Tibor, Zoltán, Levente, Szabolcs – bővült az élmézőny. A negyedik korcsoportban teljesen megváltozott a legdivatosabb nevek sorrendje, az előzőleg felbukkant Róbert az élre tört, a Szabolcs követte, és összesen nyolc új név jelent meg az első tíz helyet elfoglaló nevek között. Tehát az utóbbi 40 évben figyelemre méltó változás, névgazdagodás történt.

Ha az 1968-as és a 2008-as férfi keresztnévdivátot összevetjük, megállapíthatjuk, hogy a legelterjedtebb, leggyakoribb nevek néhány kivétellel mindkét időszakban őrzik pozíciójukat, legtöbbször csak a sorrendjük változik. 1968-ban is az István volt a legelterjedtebb név, és utána következett a József, Lajos, Imre, János, Ferenc, Gábor, Sándor, András, Károly.

Az István mindkét időszakban megőrizte vezető szerepét, és míg a második helyet 1968-ban a József foglalta el, addig 2008-ban a Lajos lépett a helyére, s a József a negyedik pozícióba került. Az Imre 1968-as negyedik helyéről 2008-ban a harmadik helyre lépett elő, a János az 1968-as ötödik helyéről 2008-ban a hetedik helyre csúszott vissza. A László az 1968-as tizenkettedik helyéről 2008-ban az ötödik helyre lépett elő. Érdekes újdonság, hogy az Attila nevet 1968-ban csupán három személy viselte, 2008-ban megtízszereződött a népszerűsége, 30 viselője volt.

7. táblázat. Az első tíz helyen álló férfi és női keresztnévek megterheltsége az I. és a IV. nemzedékben

Ssz.	Férfinevek		Női nevek	
	I. nemzedék	IV. nemzedék	I. nemzedék	IV. nemzedék
1.	Imre 22 fő/10,94 %	Róbert 15fő/6,55%	Erzsébet 33fő/15,34%	Katalin 15fő/6,35%
2.	József 16/7,96	Szabolcs 14/6,11	Mária 28/13,02	Emőke 11/4,66
3.	István 14/6,96	István 13/5,67	Margit, Rozália 19/8,83	Tünde 9/3,81
4.	Gábor 13/6	Botond 11/4,80	Anna 16/7,44	Anna, Renáta, Tímea 8/3,38
5.	János 12/5,97	Lajos 10/4,36	Veronika 14/6,51	Mónika 7/2,96
6.	György, Lajos 11/5,47	Zoltán 9/3,93	Ilona, Teréz 13/6,04	Erzsébet, Judit, Réka 6/2,54
7.	Ferenc, Károly 9/4,47	László, Norbert 8/3,49	Julianna 8/3,72	Andrea, Anita, Beáta, Ildikó, Noémi 5/2,11
8.	Mátyás, Mihály 8/98	József 7/3,05	Irén 7/3,25	Annamária, Bernadett, Csilla, Eszter, Izabella, Kincső, Olga 4/1,69

³ Hajdú: *i. m.* 397.

Ssz.	Férfinevek		Női nevek	
	I. nemzedék	IV. nemzedék	I. nemzedék	IV. nemzedék
9.	András, Sándor 6/2,98	Csaba, János 6/2,62	Irma, Katalin, Matild 4/1,86	Gyöngyvér, Henrietta, Klaudia, Mária, Melinda, Orsolya, Rita, Rozália, Szende 3/1,27
10.	Antal, Bálint, Kálmán 4/1,99	Loránd, Richárd, Roland, Szilárd, Zsolt 5/2,18	Berta, Lujza, Márta 3/1,39	Bettina, Dalma, Dóra, Emília, Éva, Gabriella, Irma, Krisztina, Lujza, Matild, Nóra, Piroska, Sarolta, Viola, Violetta 2/0,84

Ha a gyakorisági lista első tíz, legdivatosabb férfinévnek I. és IV. nemzedékbeli helyét összehasonlítjuk, még szembetűnőbbé válik a névdivatban bekövetkezett változás. Az I. nemzedék 16 neve közül 14: Imre, József, István, Gábor, János, György, Lajos, Ferenc, Károly, Mihály, András, Sándor, Bálint, Kálmán mind a négy nemzedékben megtalálható, csupán két név, a Mátyás és az Antal hiányzik a IV. nemzedékből. A legfiatalabbak körében, a IV. nemzedékben viszont sok az új név: Botond, Norbert, Szilárd ekkor tűntek fel. Az első két helyet a szintén új Róbert, Szabolcs foglalja el, és őket követi a Roland, Richárd, Zsolt, amelyek mind a III. nemzedékben jelentek meg. Ugyanakkor megőrizte harmadik helyét az István, és utána következnek még a hasonló hagyományos nevek, mint a Lajos, Zoltán, László, Csaba, János, József. A férfikeresztnevek esetében kiegyensúlyozottabb az arány a hagyományosnak mondható és az újonnan bekerült nevek között, mint a női neveknl, ahol jóval több az új, divatos keresztnév.

Női keresztnévdivat.

8. táblázat. A leggyakoribb tíz női név

Ssz.	I. nemzedék	II. nemzedék	III. nemzedék	IV. nemzedék
1.	Erzsébet 33/15,34%	Erzsébet 22/11,51	Mária 25/8,92	Katalin 15/6,35%
2.	Mária 28/13,02	Mária 21/10,99	Erzsébet 21/7,50	Emőke 11/4,66
3.	Margit, Rozália 19/8,83	Anna 17/8,90	Katalin 17/6,07	Tünde 9/3,81
4.	Anna 16/7,44	Teréz 12/6,28	Ildikó 13/4,64	Anna, Renáta, Timea 8/3,38
5.	Veronika 14/6,51	Veronika 10/5,23	Zsuzsanna 12/4,28	Mónika 7/2,96
6.	Ilona, Teréz 13/6,04	Ilona, Margit 8/4,18	Enikő 11/3,92	Erzsébet, Judit, Réka 6/2,54
7.	Julianna 8/3,72	Julianna 7/3,66	Anna 9/3,21	Andrea, Anita, Beáta, Ildikó, Noémi 5/2,11
8.	Irén 7/3,25	Katalin 6/3,14	Erika, Melinda 7/2,50	Annamária, Bernadett, Csilla, Eszter, Izabella, Kincső, Olga 4/1,69

Ssz.	I. nemzedék	II. nemzedék	III. nemzedék	IV. nemzedék
9.	Irma, Katalin, Matild 4/1,86	Magdolna 5/2,26	Edit, Emese, Éva, Hajnal, Ibolya, Magdolna, Teréz 6/14	Gyöngyvér, Henrietta, Klaudia, Mária, Melinda, Orsolya, Rita, Rozália, Szende 3/1,27
10.	Berta, Lujza, Márta 3/1,39	Ágnes, Enikő, Ida, Irma, Katalin 4/2,09	Annamária, Gyöngyvér, Rozália, Tünde 5/1,78	Bettina, Dalma, Dóra, Emília, Éva, Gabriella, Irma, Krisztina, Lujza, Matild, Nóra, Pirooska, Sarolta, Viola, Violetta 2/0,84

A legdivatosabb tíz név között 2008-ban a leggyakoribb az Erzsébet volt, amely az első és második életkori szakaszban is az első helyen állt. A harmadik korcsoportban már a második, míg a negyedikben a hatodik helyre csúszott vissza.

A 2. leggyakoribb Mária a harmadik életkori szakaszban az első helyet foglalta el, viszont a negyedikben csupán a kilencedik helyen található. A gyakorisági sorrendben harmadik Anna az első és a negyedik korcsoportban a negyedik helyen áll. A 4. legdivatosabb Katalin divatgörbéje érdekes képet mutat: az első korcsoportban a kilencedik, a másodikban a nyolcadik, a harmadikban a harmadik, és a negyedikben, vagyis a legfiatalabbak körében az első helyen áll, tehát népszerűsége határozottan emelkedett. A legdivatosabb nevek 5. helyezetteje a Teréz, amely az első korosztályban a hatodik, a másodikban a negyedik, és a legfiatalabbak korosztályában nincs az első tíz név között. A 6. helyen a Margit és a Rozália található, mindkét név az előkelő harmadik helyet foglalta el az első korcsoportban, míg a következőkben rohamosan veszítettek népszerűségükből. A Margit a második korcsoportban még a hatodik helyen állt, de a későbbiekben már nincs az első tíz név körében. A Rozália népszerűsége is hasonló, a negyedik nemzedékben a kilencedik lett.

A 7. legnépszerűbb Veronika az első két időszakban még tartja ötödik helyét, ám a harmadik és negyedik korosztályban nincs az első tíz név között.

Az Ilona és a Julianna az első és második korcsoportban a nyolcadik, illetve a kilencedik helyen található, de a két utolsó időmetszetben kiesetek a tíz legdivatosabb név közül.

A 10. legdivatosabb Ildikó a harmadik korcsoportban tűnik fel, és egyből a negyedik helyet foglalja el ott. A legfiatalabb, negyedik korosztályban a hetedik helyen osztozik több új névvel.

Ha a legdivatosabb nevek megterheltségét összehasonlítjuk az első és a negyedik korszakban, jelentős névgazdagodást figyelhetünk meg. Míg az első korcsoportban 16 név került be a vezető tíz név közé, némelyek holtversenyben egymással, addig ez a szám 48-ra nőtt, azaz megháromszorozódott a negyedik időmetszetben. Az első korcsoportban az Erzsébet, Mária, Margit, Rozália, Anna, Veronika, Ilona, Teréz, Julianna, Irén, Irma, Katalin, Matild, Berta, Lujza, Márta a sorrend, tehát a hagyományosnak mondott nevek dominálnak. A negyedik, a legfiatalabbak korcsoportjában számos új név került be a falu névanyagába, s több hagyományos név hátrább szorult a népszerűségi listán. Például a Katalin vezető név lett, de a 2. helyet már az Emőke foglalta el, a 3. legdivatosabb név a Tünde lett, az Anna maradt a 4. helyen, a népszerűségben osztozik a Renátával és a Tímeával. Az 5. helyen szintén egy új név, a Mónika áll, és az első korcsoportban vezető Erzsébet a negyedik korosztályban csak a 6. lett a Judittal és a Rékával holtversenyben.

A negyedik korcsoportban a 7. helyen találjuk az Andrea, Anita, Beáta, Ildikó, Noémi neveket. A 8. helyet foglalja el az Annamária, Bernadett, Csilla, Eszter, Izabella, Kincső, Olga.

Az első korcsoportban még a 2. legdivatosabb Mária a negyedikben a 9. helyre került a Gyöngyvér, Henrietta, Klaudia, Melinda, Orsolya, Rita, Rozália, Szende nevekkal együtt.

A negyedik nemzedékben a 10. helyen álló legnépszerűbb nevek száma 15, ezek a következők: Bettina, Dalma, Dóra, Emília, Éva, Gabriella, Irma, Krisztina, Lujza, Matild, Nóra, Piroska, Sarolta, Viola, Violetta.

Érdekes képet kapunk, ha a 2008-as gyűjtés legdivatosabb tíz nevét összevetjük az 1968-as hasonló adatokkal. Mindkét időszakban egy-egy kivétellel ugyanazok a nevek voltak a leggyakoribbak, csak a sorrend változott egészen kis mértékben. 1968-ban a sorrend a következő volt: Mária, Erzsébet, Anna, Rozália, Teréz, Veronika, Julianna, Ilona, Margit, Magdolna. Hiányzik a Katalin, viszont a Magdolna állt a 10. helyen.

2008-ban az Erzsébet megelőzte a Máriát, és az Ildikó feljött a 10. helyre. A hagyományos névanyag összességében egyelőre őrzi vezető szerepét, noha a legifjabb nemzedékben egyre inkább kénytelen átadni helyét az új neveknek. Az elmúlt 40 évben a női keresztnév száma 1968-hoz viszonyítva 56-ról 2008-ban 120-ra emelkedett, azaz megkétszereződött. Ez jelentős gazdagodás.

7. A falu névanyagába újonnan bekerült nevek eredet szerinti rétegződése.

Ha a harmadik (1979–89) és a negyedik (1990–2008) korcsoportban jelentkező neveket eredetük szerint csoportosítjuk, képet alkothatunk arról, hogy milyen típusú neveket részesítettek előnyben a szülők a kommunista diktatúra utolsó 19, illetve a rendszerváltás után eltelt időben.

A neveket három nagyobb csoportra osztottam:

1. A „magyar”, „magyaros” nevek közé soroltam a régi magyar személynéveket függetlenül etimológiai hovatartozásuktól, a nyelvújítás során keletkezett, illetőleg a költők által alkotott és a belső keletkezésű, sajátosan magyar – például becézéssel alakult – neveket, amelyek tehát a magyar nyelvre vonatkozóan nyelvspecifikusnak mondhatók, vagyis a névadók és névviselők a nevek eredetétől függetlenül azokat a magyar nyelv lexikai elemei közé sorolják.⁴

2. A „keresztény” nevek csoportjába kerültek azok a bibliai és martirológiumi meg egyéb egyházi nevek, amelyek a magyar névkincs törzsanyagát képezik.

3. Az „egyéb” nevek közé azokat a nem egyházi eredetű idegen neveket soroltam, amelyek általában újabban kerültek be a magyar névkincsbe.

a) A harmadik korcsoportban (1970–1989) megjelent új, „magyar”, „magyaros” fiúnevek: Álmos, Alpár, Barna (a Barnabás bibliai név rövidülése), Csongor, Elemér, Endre, Hunor, Szabolcs, Zsolt, Tihamér (10 név, 443,47%).

b) „Keresztény” nevek: Gáspár, Gellért, Sebestyén, Vencel, Vince, Zsigmond, (6 név, 26,08%).

c) Az „egyéb” csoportba soroltam: Emil, Ervin, Loránd, Mircea, Richárd, Róbert, Rudolf (7 név, 30,43%).

A kommunista diktatúra utolsó éveiben az új nevek közel fele (43,47%) a, „magyar”, „magyaros” nevek közül került ki.

a) A negyedik korcsoportban (1990–2008) „magyar”, „magyaros” nevek: Ákos, Andor, Előd, Örs, Szilárd, Zsombor (6 név, 33,33%)

⁴ Vö. Szilágyi Anikó: *Névadási szokások kisebbségi és többségi helyzetben levő magyar anyanyelvű gyermekek körében a rendszerváltás után*. Névtani Értesítő 27. sz. 2005. 78–85.

b) „Keresztény” nevek: Ábel, Joachim, Krisztián, Márk, Nimród, Norbert, Rudi (Rudolf) (7 név, 38,88%)

c) „Egyéb” nevek: Adolf, Arnold, Atanáz, Ferdinánd, Zalán (5 név, 27,77%).

Ebben a rendszerváltozás utáni korcsoportban kiegyenlítődni látszik az új nevek eredet szerinti csoportjai közötti viszony, 7 új névvel vezetnek a „keresztény” nevek, őket követik a „magyar”, „magyaros” nevek (6 név), és ugyancsak egyetlen különbséggel következnek az „egyéb” nevek (5 név). Ez azzal is magyarázható, hogy jelentős mértékben csökkent a névadó szülőkre nehezedő névrománosítási politika nyomása.

Új női nevek, amelyek a harmadik nemzedékben (1970–1989) kerültek be vagy tűntek fel újra a falu névanyagában:

a) „Magyar, „magyaros” nevek: Emese, Emőke, Gyöngyvér, Hajnal, Hajnalka, Kinga, Melinda, Réka, Tímea, Tünde (10 név, 32,25%)

b) „Keresztény” nevek: Adél, Amália, Angéla, Bernadett, Brigitta, Emília, Melánia, Mónika, Sára, Szilvia, Zsófia (11név, 35,48%).

c) „Egyéb” nevek: Erika, Elvira, Frida, Gabriella, Gertrúd, Izabella, Zita, idegen és hibás írásképpel bejegyzett névformák: Camelia (román helyesírás), Frederika (Friderika), Georgita.

Mindhárom névtípus közel azonos arányban részesedik az új nevekből.

A falu névanyagába a negyedik korcsoportban (1990–2008) bekerült nevek:

a) „Magyar”, „magyaros” nevek: Boglárka, Dalma, Jutka, Kincső, Szende. (5 név, 14,70%)

b) „Keresztény” nevek: Andrea, Beáta, Hilda, Imelda, Klementina, Rebeka, Valéria, Viktória (8 név, 23,52%)

c) „Egyéb” nevek: Amanda, Anita, Barbara, Beatrix, Bettina, Dóra, Dzszenifer, Edina, Eleonóra, Henrietta, Izolda, Kamilla, Nóra, Petra, Pamela, Renáta, Viola, Violetta, Vivien, Tamara, Zsanett. (21 név, 61,76%).

A negyedik, legfiatalabb korosztályban lecsökkent a „magyar”, „magyaros” nevek aránya (5 név), a „keresztény” nevéké kismértékben szintén csökkent (8 név), viszont feltűnően megnőtt az „egyéb”, (idegen) nevek aránya (21 név, 61,76%), megkétszereződött számuk az előző korcsoport-hoz képest. Itt érhető tetten leginkább a névdivat erőteljes hatása.

8. A kettős keresztnévek használata: „A több keresztnév választása egy-egy újszülött részére még egyáltalán nem tisztázott kérdése, a névtudománynak. Néhány szűkszavú feltételezésre vagyunk csak utalva ezzel kapcsolatban”.⁵

Kápolnásfaluban 80 nő (8,08%), illetőleg 70 férfi (6,30%) visel kettős keresztnévet. Kettőnél több keresztnévet senki sem visel. A kettős keresztnévet viselő nők esetében 63-féle, a két keresztnévre hallgató férfiaknál 67-féle névkombinációt, névpárosítást figyelhetünk meg. A nemek között kisebb mértékű eltérés mutatkozik: közel 2 százalékkal több nő visel kettős keresztnévet, mint férfi. Magyarázatul szolgálhat az a tény, hogy a Mária Magdolna névpárt 16 személy viseli, míg a férfiak körében egyetlen névkombinációt sem visel kettőnél több személy. Névpárokat a Mária Magdolna kivételével nem találtam, a más vidékeken élő Péter Pál kettős férfinév a falu névkincséből hiányzik, annak ellenére, hogy a templom védőszentjei az említett bibliai személyek.

Mik lehetnek a kettős keresztnévek adásának kiváltó okai?

⁵ Hajdú: *i. m.* 583.

„Olyankor, amikor új, eddig szokatlan, ismeretlen nevet adtak az újszülöttnek, akkor második névként kapott egy régi, megszokott, a községben ismert nevet is, vagy éppen az apa, nagypapa, keresztapa nevét. Természetesen az új név kerülhetett második névként is a gyermek nevei közé. Ez azonban nem kizárólagos oka a többnevűség elterjedésének.”⁶ Két keresztnév adásának oka lehet a névörökítés, mert a szülő átörökített neve mellé adnak még egy nevet, és általában ez lesz a használatos, hogy ne ugyanúgy szólítsák a két családtagot, állapítja meg Pusakai Melinda.⁷ Előfordul az az eset is, hogy a szülők nem tudnak megegyezni a névválasztásban, s ezért mind az anya, mind az apa ad egy-egy nevet az újszülöttnek. Mivel a falu lakossága zömében római katolikus vallású, és az elmúlt században még élt az a névadási gyakorlat, hogy az újszülöttek valamelyik szent nevét is viseljék, ezért a védőszenttel nem rendelkező, azaz nem kanonizált nevek mellé a pap sugallatára vagy a szülők saját választása alapján az újszülöttnek egy egyházi keresztnévet is adtak. Mely nevek szerepelnek leggyakrabban a névpárosításban?

Első névként a leggyakoribbak: Mária (9 személy), Melinda (4), Anna (3), Tímea (3).

Második névként legtöbbször előforduló nevek: Mária (6 személy), Teréz (4), Éva (3), Katalin(3), Tünde (3).

A névpárokban leggyakoribbak közül öt a legdivatosabb nevek között is megtalálható: Mária (1. és 2. névként összesen 15 személy esetében), Teréz (6 személy), Anna (5), Katalin (4), Rozália (4).

Első névként két alkalommal fordulnak elő: Angéla, Enikő, Erzsébet, Ildikó, Ilona, Rozália, Teréz, Tünde.

Második névként két személy esetében azonosítanak: Anna, Emese, Emília, Judit, Mónika, Rozália, Szidónia, Veronika.

Első névként egyszer jelentkeznek: Andrea, Annamária, Aranka, Boglárka, Emőke, Erika, Éva, Gyöngyvér, Hajnal, Ibolya, Ida, Irma, Izabella, Katalin, Magdolna, Márta, Noémi, Nóra, Olga, Piroska, Zsófia.

Második névként egyszer fordulnak elő: Andrea, Aranka, Barbara, Csilla, Edit, Erzsébet, Gyöngyvér, Ibolya, Ida, Ildikó, Ilona, Irén, Julianna, Klára, Krisztina, Magdolna, Melinda, Noémi, Olga, Piroska, Réka, Sarolta, Szende, Szilvia, Zita.

Öt név kizárólag kettős nevekben fordul elő első névként, vagyis hiányoznak az egytagú keresztnévek közül: Elli, Gyöngyi, Lenuța (román eredetű becenév), Nella, Vanda.

Négy keresztnév szintén csupán névpárosításban fordul elő második elemként: Lúcia, Szeréna, Eliza, Zsenika (román eredetű becenév).

A 120 női keresztnév közül 69-hez (58,47%) nem társul második név, 49-hez (41,52%) viszont igen. A kettős nevek népszerűségi listáját is a legdivatosabb keresztnévek vezetik. Ugyanakkor nagyon sok új, ritka keresztnév mellett nem áll második név. Törvényszerűséget a kettős nevek keletkezésével kapcsolatosan a rendelkezésre álló anyagmennyiség alapján nem sikerült levonni.

A férfinevek közül első névként leggyakrabban a következők fordulnak elő: László (5 személy viseli), Antal, Attila, János, József (3-3 személy viseli).

Leggyakoribbak második névként a kettős nevekben: Csaba (6 személy), Árpád (5), Attila (4), József, Róbert, Szabolcs (3-3 személy).

Két személy viseli első névként: András, Árpád, Béla, Ervin, Gábor, Imre, István, Jenő, Lőrinc, Mihály, Péter.

⁶ Hajdú: *i. m.* 584.

⁷ Pusakai Melinda: *A keresztnévadás jellemzői egy csiki kistrégyőiban*. XII. RODOSZ Konferencia, Kvár 2011.

Két személy viseli második névként: Ferenc, Hunor, Imre, István, Levente, Zsolt.

Egyszer jelentkeznek első névként: Ágoston, Ákos, Albert, Csaba, Dávid, Dénes, Domokos, Elemér, György, Hunor, Károly, Lajos, Márton, Mátyás, Nándor, Norbert, Pál, Rajmund, Róbert, Salamon, Sándor.

Egyszer szerepelnek második névként: Ágoston, Ákos, András, Antal, Bálint, Barna, Benedek, Benő, Csongor, Elemér, Ervin, Zoltán.

Két férfikeresztnev csak kettős nevekben tűnik fel első helyen állva: Adrián, Dónát.

Hat név ugyancsak kizárólagosan kettős nevekben jelenik meg második elemként: Alfréd, Artúr, Brúnó, Erik, Géza, Magor.

A kettős névpárok legnépszerűbb névegyedei összesítésben, azaz az első és második helyen a következők: Árpád, Attila, Csaba (7-7 személy viseli), József (6 személy), László (5 személy), Antal, Róbert (4-4 személy), András, Hunor (3-3 személy). Közülük négy név, András, Attila, József, László a tíz leggyakoribb nevek csoportjába tartozik, és a többi kilenc kettős névelem is a gyakorisági lista első harmadában található. Megállapíthatjuk, hogy a férfi kettős nevekben a leggyakoribb, a falu jellegzetes nevei mellett az új, ritkább nevek szintén szép számban jelen vannak.

9. A keresztnévek szociolingvisztikai vizsgálata

A falu lakossága szociológiai szempontból nem mutat jelentős különbséget, hisz a családok többsége az ipari munka mellett elsősorban mezőgazdasággal foglalkozik, kisiparosok kisebb számban élnek itt. Nagyobb eltérések a különböző vallások szerint sincsenek, hiszen az emberek döntő többsége római katolikus. Szociolingvisztikai szempontból egyetlen lehetőségként a cigányok névadatainak különválasztása és vizsgálata mutatkozik. Ennek során azt próbáltam felmérni, hogy mennyire hasonlít vagy különbözik névadásuk a többségi lakosság névválasztásától.

Leggyakoribb cigány női nevek: Katalin (14 személy viseli), Anna (9 személy), Mária, Olga, Vilma (6-6 személy), Judit (4 személy), Berta, Erzsébet, Ida, Lujza (3-3 személy). Az első három név és az Erzsébet megtalálható a falu leggyakoribb tíz neve között. Az Olga és a Vilma a 18., illetve a 21., a Judit 18., a Berta 22., az Ida és Lujza 20. a gyakorisági listán. Az Olga igen népszerű, az összesen 8 viselője közül 6 roma nemzetiségű. A Vilma csak a cigányoknál fordul elő. E néhány kivételtől eltekintve a felsorolt nevek nem mutatnak különösebb eltérést a falu gyakori neveitől.

Két-két személy viseli a következő neveket: Erika, Eszter, Éva, Magda, Melinda, Mónika, Piroska, Rozália, Teréz, Violetta, Zsuzsanna. A Violetta kivételével illeszkednek a többségi lakosság névkincsébe.

Egy-egy személy hallgat a következő nevekre: Angéla, Aranka, Dalma, Enikő, Izabella, Julianna, Jutka, Klaudia, Liza, Mária Magdolna, Paméla, Rita, Veronika.

Csak a románknál előforduló nevek: Jutka, Liza, Violetta, Paméla, Vilma.

Figyelemre méltó, hogy a román esetében két név – Jutka, Liza – becealakban van bejegyezve az anyakönyvbe.

A roma női nevek külön vizsgálata nem hoz látványos eredményt, a névválasztás esetükben is többnyire illeszkedik a nagyobb közösség által kialakított névdivathoz. Egyedül a Vilma bizonyult tipikus roma keresztnévnek Kápolnásfaluban.

Leggyakoribb cigány férfikeresztnevek: János (13 személy viseli), István, Domokos (9-9 személy), Róbert (4 személy), Lajos, Péter, Rudolf (3-3 személy). A János a 7., az István pedig a legelső a falu nevei közt. A Domokos csak a 20. a helyi általános ranglistán, de a roma férfiak körében kimondottan kedvelt névnek számít, ugyanis 12 viselője közül 9 cigány nemzetiségű. A Róbert az

egyik legdivatosabb név a falu szintjén, hisz a negyedik nemzedékben az első helyen áll, és a romáknál is terjed

Két-két személy viseli a következő neveket: Árpád, Dezső, Gábor, Mihály, Mircea, Zoltán.

Egyetlen személy megnevezésére szolgálnak az alábbi nevek: Ádám, Ákos, Attila, Gáspár, Jenő, János, Csaba, Mátyás, Oszkár, Rudi, Szabolcs, Zsolt.

Öt név kizárólag csak a romák körében használatos: Ákos, Gáspár, Mircea (román eredetű név), Rudolf, Rudi.

A cigány férfi keresztnévek a női nevekhez hasonlóan kevés sajátossággal rendelkeznek. Ilyen a név becealakban való bejegyeztetése (Rudi), illetve a román eredetű név (Mircea) választása. Fokozottabban kedvelt a Domokos keresztnév, annak is a nyelvjárási Dami (Domi) becealakja.

Tehát a romák által használt keresztnévek alig különböznek a nem roma lakosság körében élő nevektől. Amint Hajdú Mihály megállapította a keresztnévek középmagyar kori szociolingvisztikai vizsgálata során: „A cigányok nevei sem térnek el a jobbágyokétól, csak következetesen becealakban vannak bejegyezve az anyakönyvekben.”⁸ Egyetérthetünk abban, hogy a cigány keresztnévdívat tanulmányozása ezúttal sem hozott látványos eredményt.

Az 1989-es rendszerváltozás utáni 19 évben gyökeres változás történt a keresztnévhasználat, a névdívat területén Kápolnásfalva névkincsében is. A tömegkommunikáció terjedésével, az utazási lehetőségek bővülésével, illetőleg a korábbi homogenizáló, kisebbségellenes nyomás megszűnésével felgyorsult az új, divatos nevek beáramlása nyelvünkbe. Napjainkban sokkal erőteljesebben cserélődnek a nevek, mint korábban bármikor. A névrendszer gazdagodása természetes folyamat, de féltő, hogy a televízióból, filmekből, olcsó regényekből vett nevek kiszorítják az önazonosságunkat kifejező, hagyományos neveinket. Ha lemondunk róluk, anyanyelvünk legalább egyötödét adjuk fel. És a Barbara például semmivel sem szebb, mint a Borbála, csak idegenebb.

Fornames – Customs in a Székler Community

Keywords: first names, pool of names, debiting index of a name, name fashion: study of the most popular names, naming habits, sociolinguistic study

The current study describes the changing trends of choosing names for infants by the 2099 inhabitants of the village Capalnita, jud. Harghita, Romania, the place of birth of the author. The related anthropologic material was gathered and analyzed for the first time in 1968 by the same author.

The set of criteria used in this study were as follows: 1. the statistic description of the current base of names used to name children, 2. the analysis of each name based on its frequency, 3. the frequency of the names, 4. overall analysis of the dynamics of the base, its internal change, 5. individual analysis of the 10 most frequently choosed male and female names, 6. the ethymology of the newly used names, 7. the sociolinguistic analysis of the names.

In 1968 the base of the names used by the parents to name children was composed by 120 names (56 names for woman, 76 names for man), while in 2008 there were found in total of 227 names (120 names for woman, 107 names for man).

In 2008 the 10 most frequently used names for man were (in descending order): István, Lajos, Imre, József, László, Gábor, János, András respectiv Sándor, Attila, Ferenc. The 10 most frequently used names for woman were (again in descending order) were: Erzsébet, Mária, Anna, Katalin, Teréz, Margit resp. Rozália, Veronika, Ilona, Julianna, Ildikó.

From the study the author concludes that over the past 40 years there exists a positive trend, respectivly that the variety of names used to name children in the village has diversified, the base of names used got enriched, their number got doubled.

⁸ Hajdú: *i. m.* 410.